

Monumentnummer*: 519802

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 06 november 2001
Kadaster deel/nr 82875/167

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*					
Leeuwarden	Leeuwarden	Fryslân					
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Harlingerstraatweg	61			8913 AD	Leeuwarden		
Harlingerstraatweg	63			8913 AD	Leeuwarden		
Marssumerstraat	1			8913 AE	Leeuwarden		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel			
Leeuwarden	D			9174			
Leeuwarden	D			9182			
Leeuwarden	D			9173			

Omschrijving**

Inleiding

Drievoudige WONING deel uitmakende van een COMPLEX van 70 MIDDENSTANDSWONINGEN, in 1919-1921 in Interbellum stijl gerealiseerd voor de Coöperatieve Vereniging Woningbouw naar ontwerp van Doeke Meintema. 17 Grote woningen van twee bouwlagen met flauwe schildkappen aan de Harlingerstraatweg 45 t/m 73 en Marssumerstraat 1 en 2 en 53 kleine woningen van één bouwlaag met hoge, gebroken schildkappen aan Marssumerstraat 4 t/m 18 en 3 t/m 9, Franekerstraat 68 t/m 74, Menaldumerstraat 2 t/m 18, Bildtsestraat 7 t/m 25 en 14 t/m 32 en Engelumerstraat 1 t/m 15.

Architect Doeke Meintema stond een eenvoud van architectuur voor; zijn bouwwerken moesten een beeld oproepen waarvan kon worden afgelezen hoe de gebruiksruimten in elkaar staken en ook moesten laten zien hoe ze gebouwd waren en welke bouwmaterialen waren toegepast. Hij noemde zijn bouwwerken een heel klein beetje kunst. Naar aanleiding van een herdenkingstentoonstelling na zijn overlijden werd geschreven: "Juist het pretentielooze, het afwijzen van modieuze stromingen, het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

prijs stellen op eigen, stoer karakter, is in het werk van Meintema zoo aantrekkelijk".

Het complex van 70 woningen is stedenbouwkundig levendig in het grotere geheel van de wijk geweven. De karakteristieke architectuur van zowel de grote als de kleine woningen en de levendige geleding in verspringende blokjes van twee en vier woningen en enkele langere stroken zorgen niettemin voor een sterke architectonische en ruimtelijke coherentie. Die levendige groepering met voortuintjes van verschillende diepte aan straten met voor die tijd brede profielen roept enigszins de sfeer van een tuinstad op. Bij een renovatie aan het einde van de jaren zeventig is de oorspronkelijke inrichting van de woningen gemoderniseerd zonder dat de indeling erg heeft geleden. De nieuwe buitendeuren en raamindelingen hebben toen een andere vorm gekregen, waardoor het metrum van vensters en deurlichten niet meer overeenkomen.

Omschrijving

EXTERIEUR: De drievoudige woning maakt deel uit van een groep van 15 woningen aan de Harlingerstaatweg en twee op de hoek van de Marsumerstraat die ten opzichte van elkaar iets verspringen. Het woningblok is twee lagen hoog en gebouwd op een rechthoekige plattegrond van twee woningen en een enkele woning aan de Marsummerstraat die flink is verschoten en nog net aan de dubbele woning aan de Harlingerstraatweg is gekoppeld. De groepen woningen verspringen ten opzichte van elkaar. Ze hebben elk een van baksteen gebouwde losstaande berging van één bouwlaag met een met pannen gedekt schilddak. De woningen zijn voorzien van tentkappen met een vrij flauwe dakhelling, gedekt met rode Hollandse golfpannen en voorzien van nokschoorstenen en van zinken mastgoten. De muren zijn gemetseld licht gemêleerde rode baksteen in Vlaams verband zonder verdiept voegwerk. Het muurwerk is op een ingetogen wijze verlevendigd met licht in- en uitspringende gevelvakken met metselpastiek. Voor de verdieping springen borstweringvakken, gesteund en gedekt door koppenlagen iets uit en aan de bovenzijde van de verdieping is, bij wijze van fries, om de drie lagen één baksteenlaag uitgemetseld, waartussen de vensters zijn gevat, een horizontale plastische partij die gedekt is door een over de volle breedte en diepte lopende koppenlaag die boven de bovenvensters ontlastingen vormt. De ingangstraveeën risaleren een weinig met op de hoeken om de drie lagen een vertanding en bovenin zo nu een dan een uitstekende kop. De bredere en minder diepe hoekwoning aan de Marsummerstraat heeft de ingangpartij in het midden met aan weerszijden een dubbel zesruitsvenster en boven vierruitsvensters in hetzelfde metrum. De oorspronkelijke deuren zijn tijdens de renovatie in 1978 vervangen door deuren, eveneens met vierruitslicht, maar met andere verhoudingen; binnen de kozijnen lage, vierledige bovenlichten. De gevels zijn op de begane grond naast de ingangspartijen geopend met dubbele of drievoudige zesruitsvensters. Op de verdiepingen vierruitsvensters in hetzelfde metrum als beneden en boven de ingangspartijen steeds een vierruitsvenster. In de zijgevels beneden een zesruits- en boven een vierruitsvenster. In de achtergevels staan beneden een vierledige vensterpui met in het midden openslaande deuren en een achter(keuken)deur met een smal staand licht. Op de verdieping drie vierruitsvensters, waarvan twee bij wijze van zijlichten van een deur met frans balkon.

INTERIEUR: De grote woningen hebben oorspronkelijk op de begane grond een indeling van gang annex trappenhuis; daarachter de keuken en daarnaast de kamers en suite en op de verdieping een overloop met voor en achter boven de gang/keuken twee kleine en boven de woonkamers twee grote slaapkamers. De suite-structuur is in vrijwel alle woningen uitgebroken tot een grote woonkamer. De twee bredere, maar minder diepe woningen op de hoek van de Marsumerstraat hebben een middengang met trap en aan weerszijden vertrekken en boven grote voor- en kleine achterslaapkamers. De inrichting met onder meer paneeldeuren is overigens hoogst eenvoudig. De interieurs vallen buiten de bescherming. Verder hebben bij de renovatie nog enkele vernieuwingen plaatsgevonden. Zo zijn de achter de keuken aanwezige luifels weggenomen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

WAARDERING

De drievoudige middenstandswoning is als element van het complex van 70 woningen van algemeen historisch, architectuurhistorisch, architectonisch en stedenbouwkundig belang

- als relatief vroeg voorbeeld van corporatieve bouw van middenstandswoningen vlak voor de financiële kentering in de volkhuysvesting;
- vanwege de belangrijke plaats die de complex woningen inneemt in het oeuvre van de vooraanstaande architect Doeke Meintema;
- vanwege de uitwendig nagenoeg (op deuren en ramen na) gave Interbellum stijl op een ingetogen en nieuwe, niet meer naar historische stijlen verwijzende architectuur, waarbij de grote, strenge woningen enig baksteen-expressionisme ontvingen;
- vanwege de levendige groepering van de woningen, waarbij de architect met bloksgewijze, maar ook gekoppelde verspringingen in de straten met toch al brede profielen en vooral bij de hoeken zoveel ruimte heeft gesuggereerd dat een tuinstad-achtig resultaat is bereikt, een beeld dat nader vorm heeft gekregen door de afgrenzingen met ligusterhagen.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument